

SARO

Strategische Adviesraad
Ruimtelijke ordening
Onroerend erfgoed

**Advies
van 29 september 2010
over de Vlaamse ontwerpstrategie duurzame ontwikkeling
'Samen grenzen ver-leggen'**

ADVIES

1. **Adviesvraag.** SARO ontving op 29 juli 2010 een adviesvraag van minister-president Kris Peeters over de Vlaamse Strategie duurzame ontwikkeling (VSDO). De Vlaamse Regering hechtte op 23 juli 2010 haar principiële goedkeuring aan deze strategie en gelaste de Vlaams minister bevoegd voor het algemeen regeringsbeleid advies te vragen aan alle strategische adviesraden. SARO focust voorliggend advies op duurzame ruimtelijke ontwikkeling en duurzaam erfgoedbeleid.
2. **Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling.** Volgens het decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling wordt elke nieuwe legislatuur een strategienota opgemaakt over het Vlaams beleid voor duurzame ontwikkeling. In 2006 werd een eerste Vlaamse Strategie duurzame ontwikkeling goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

De strategienota is zeer uitvoerig (108 blz.). Een eerste deel gaat in op het kader en op de omgevingsanalyse. In een tweede deel worden de langetermijnvisie en de operationele kortetermijndoelstellingen vastgelegd. Het derde deel is het meest uitvoerige deel en is opgebouwd rond volgende aandachtspunten: transitienetwerk, bestaande transitieprocessen versterken, nieuwe transitieprocessen opstarten, horizontale acties, en institutionele dimensie. De twee transities die momenteel operationeel zijn, zijn duurzaam bouwen en wonen en duurzaam materialenbeheer.

In de totale nota wordt slechts zeer beperkt ingegaan op duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Enkel op pag. 63 wordt onder het deel 3.3 zeer beperkt ingegaan op duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Onder de noemer 'gedragen planningsproces gebaseerd op duurzame ontwikkeling' worden drie elementen benadrukt: coproductie, scenario-opbouw en duurzaamheidsanalyse. Coproductie betekent dat een gedragen ruimtelijk beleid tot stand komt in samenspraak met de ruimtegebruikers. Daarnaast wordt verwezen naar artikel 1.1.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening inzake duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Deze bepaling zal doorwerken in het nieuw beleidsplan ruimte en zal verder uitgewerkt worden in een operationeel project (met aandacht voor duurzaamheidsanalyses en scenario-opbouw).

3. **Duurzame ruimtelijke ontwikkeling: een gemiste kans.** De Raad merkt op dat de aandacht die in de Strategienota duurzame ontwikkeling uitgaat naar duurzame ruimtelijke ontwikkeling zeer ondermaats is. Nergens wordt invulling gegeven aan het begrip ruimtelijke ontwikkeling. Nergens wordt de rol van ruimtelijke draagkracht en ruimtelijke kwaliteit ingevuld of meegenomen.

De Raad benadrukt dat duurzame ruimtelijke ontwikkeling momenteel reeds het uitgangspunt is van het ruimtelijk beleid in Vlaanderen. In de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening staat het uitgangspunt van 'duurzame ruimtelijke ontwikkeling' centraal. Ook in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen zijn tal van principes gericht op duurzame ruimtelijke ontwikkeling (planning op basis van het fysisch systeem, vrijwaren van open ruimte, bundeling van infrastructuur). Ook de provinciale en gemeentelijke structuurplannen zijn opgemaakt vanuit dit aandachtspunt.

De Strategienota gaat bovendien voorbij aan de talrijke wetenschappelijke onderzoeken die zijn gebeurd om duurzaam ruimtegebruik effectief in de praktijk te brengen.¹

¹ o.a. Eindrapport 'Stimuleren van duurzaamheid in ruimtelijke instrumenten', Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Leefmilieu en Infrastructuur, AMINAL, 2006.

Strategische ruimtelijke projecten: maatschappelijk en ruimtelijk vernieuwend, april 2010.

Ideëenboek kwalitatieve bedrijventerreinen, juni 2009.

Slechts zeer recent (2009) is, in het kader van de VSDO, een operationeel project opgestart omtrent duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Aandacht gaat hierbij uit naar de klimaatsverandering als aandachtspunt voor het ruimtelijk beleid.

4. **Vraag naar inhaalbeweging.** SARO dringt dan ook aan om alsnog in het kader van de strategie duurzame ontwikkeling aandacht te hebben voor duurzame ruimtelijke ontwikkeling:
 - a. SARO vraagt om het aspect van duurzame ruimtelijke ontwikkeling alsnog te integreren in de Strategie duurzame ontwikkeling. SARO is bereid om - indien dit wenselijk zou zijn - hieromtrent een constructieve bijdrage te leveren.
 - b. In het nieuw beleidsplan ruimte zal duurzame (ruimtelijke) ontwikkeling een belangrijke invalshoek moeten zijn. SARO vraagt aldus een goede afstemming na te streven tussen de Vlaamse Strategie duurzame ontwikkeling en het nieuw beleidsplan ruimte.
 - c. De Strategienota legt terecht de nadruk op het 'partnerschapsmodel' in het ruimtelijk beleid. Dit is niet nieuw. SARO heeft reeds in eerdere adviezen gevraagd naar concrete uitwerking terzake. Dit blijft te lang op zich wachten.
 - d. SARO benadrukt dat het ruimtelijk beleid tot stand komt in samenspraak met de ruimtegebruikers. Slechts enkele fragmenten inzake ruimtelijke ordening komen in de strategienota aan bod: namelijk wonen, bouwen en mobiliteit. Andere ruimtebehoeften worden niet meegenomen waardoor aan de kern van wat ruimtelijke ordening is – het duurzaam en gelijktijdig afwegen van die behoeften – wordt voorbij gegaan. Het is evident dat er aandacht moet gaan naar de afstemming van duurzame ruimtelijke ontwikkeling en duurzaam bouwen en wonen, duurzame landbouw, duurzame mobiliteit, duurzame energie,
 - e. Gelet op de wisselwerking tussen diverse beleidsdomeinen is SARO alvast voorstander van een geïntegreerde duurzaamheidsbeoordeling die vooral inzet op het faciliteren van positieve veranderingen in plaats van zich te beperken tot het mitigeren van negatieve effecten. Deze benadering heeft meer potentieel om op lange termijn bij te dragen tot duurzame ontwikkeling. In plaats van te focussen op vermijding van effecten wordt de nadruk gelegd op het bereiken van doelstellingen.
 - f. Er is nood aan een open debat over duurzaamheidscriteria. Dit mag niet ingevuld worden vanuit de ivoren toren van een centrum of steunpunt duurzaamheid maar dient bottom-up gesteund te zijn op brede maatschappelijke consensus. Een structureel overleg tussen SARO en het steunpunt duurzame ontwikkeling lijkt daarom meer dan aangewezen.
 - g. Ten slotte wijst de Raad op het belang van voldoende onderbouwde gegevens en monitoring. Hij verwijst naar het advies van de SARO van 3 september 2010 inzake de herziening RSV waarin de nood werd benadrukt aan objectief onderbouwd cijfermateriaal om duurzaam ruimtelijk beleid te voeren.
5. **Duurzaam erfgoedbeleid.** SARO is de strategische adviesraad inzake ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed. SARO vindt het aldus belangrijk om in elk advies ook aandacht te hebben voor onroerend erfgoed. De Strategienota gaat niet in op duurzaam erfgoedbeleid. De Raad vraagt om dit in de strategienota verder uit te werken en verwijst naar de conceptnota onroerend erfgoeddecreet (versie 22 juli 2010). Hierin wordt terecht verwezen naar enkele conventies van de Raad van Europa (o.a. de conventies van Granada, Firenze en Valletta). Beschermen wordt daarbij slechts beschouwd als één van de instrumenten. Het gaat in totaliteit over het duurzaam behouden en beheren van erfgoedwaarden voor de toekomstige generaties en het bewust maken van de burgers voor de waarde van dit erfgoed.